

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De superstitione

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

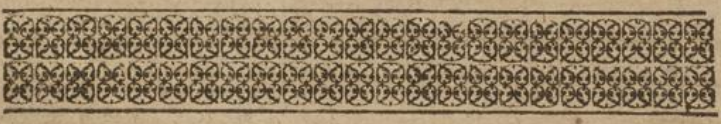
[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

εις κυψέλλω ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀποτέλειται. διὸ καὶ τὸν οἶκον ἐν Δελφοῖς κατεσκήασεν ὁ Κύψελος, ὡς ἄρ' ἔπειτα τότε τὸν κλαυθμυισμόν ὀπιζόντος, ὅπως Διὰ λαοὶ τοῖς ζητιῶ-
 τας, καὶ ὁ Πιτταχὸς παρσαγορεύσας τὸν Περειάνδρον, Εὐχὴ (ἔφη) Περειάνδρε, Χερσίαν ἐποίησε μηθεὶς τῆς οἴκου. πολ-
 λῆκίς γὰρ ἐβελόμην ἔρεοθ' αἰ σὲ πλὴν αἰτίαν τῆς βατρά-
 χων ἐκείνων, ἡ βέλονται πρὸς τὸν πυθμῆνα τῆς φοίνικος ἐπι-
 πορνομήσοι τοσοῦτοι, καὶ τίνα παρὸς τὸν θεὸν ἢ τὸν αἰαθέντα λό-
 γον ἔχοσι. Τὸ δ' ἵ Περειάνδρος τὸν Χερσίαν ἐρωτᾷ κελύ-
 σαντος, (εἰδέναι γὰρ ἐκείνον, καὶ παρῆναι τῷ Κυψέλω κα-
 λερῆντι τὸν οἶκον) ὁ Χερσίας μειδάσας, Ἀλλ' ὅσα αἰ (ἔφη) Β
 φρεσίσαμι παρ' ἑτέρων ἢ πυθιάσαι τῶν αὐτῶν, ὅ, πινέλεται
 τὸ Μηδὲν ἀγρὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ γινώσκοντα. καὶ τῆτο δὲ τὸ
 πολλοὺς μὲν ἀγάμους, πολλοὺς δ' ἐπιστοὺς, ἐπίους δ' καὶ ἀφώ-
 νους πεποικῆς, ἐχθρὰ, παρὰ δ' ἄλλα. Τί δὲ (εἶπεν ὁ Πιττα-
 χὸς) ἡμῶν δὲ ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ Αἰσώπῃ λόγον
 εἰς ἕκαστον, ὡς ἔοικε, τούτων σωτηρικῆτος ἐπαμῆς. Καὶ ὁ
 Αἰσώπος, ὅταν γε πᾶσι παρὸς ἐμὲ Χερσίας, εἶπε, ἀπουδά-
 ζων δ' ἑσῶν Ὀμηρον ὄρετῶν ἀποδείκνυσι· καὶ φησι τ' μὲν
 Ἐκτορα γινώσκοντα ἑαυτὸν. τοῖς γὰρ ἄλλοις ἐπιτιθέμενος,

Αἰάτος ἀλέφνε μάλιστα Τελαμνιάδαο. τὸν δ' Ὀδυσ-
 σία τ' μηδὲν ἀγρὸν ἐπαμῆναι, ὃ Διομήδει τῶν ἀκελεύεσθαι,
 Τυδείδῃ μὴτ' ἄρ' με μάλ' ἀνεε μῆτε πινέκει.
 τὴν δ' ἐχθρὸν οἱ μὲν ἄλλοι λαιδορεῖν αὐτὸν αἰς παρὰ γῆμα δει-
 λαμον καὶ μάταμον οἴονται, λέγοντα,

Δηλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐχθρῶν ἐχθρὰ αἰσῶσαι. Χερσίας
 δ' ἐπὶ φησι τὴν ἀτίω ὑπὸ τῆς Διὸς ῥιφίωσιν τῆς ἐχθρῆ πα-
 ραγορεύσας, ἡ ἐχθρὸς ἀμῆρος ὁ Ζεὺς ἐσφάλη πρὸς τῆς τῆς
 Ἡρακλέους γῆσεως. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Σόλων, ὁκοῦν
 (ἔφη) καὶ τῶν σφωπᾶται πινευτέον Ὀμήρω,

Νῦν δ' ἡδη τελέθει· ἀγρὸν καὶ νυκτὶ πινέσαι. αἰεί-
 σαντες οἷω μούσας καὶ Πουσειδάωνι καὶ Ἀμφιτέτῃ, Διὰ
 λῶν μὲν (εἰδοκεῖ) τὸ συμπόσιον. τῆτο ἔχεν, ὃ Νίκαρχε, πέ-
 ρας ἢ τότε στωλοσία.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Περὶ δεισιδαμονίας.

Η Σ πρὸς τῶν ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας
 διὸς δὲ δρχῆς διχαρῆσις, τὸ μὲν,
 ὡς ἄρ' ἐν χωρίοις τοῖς σκληροῖς καὶ αἰ-
 πτύποις, ἢ τῶν αἰσθητικῶν, τὸ δὲ, ὡς
 ἄρ' ἐν ὑγροῖς καὶ ἀπαλοῖς, τὴν δεισι-
 δαμονίαν ἐμπεποίηκεν. ἀπᾶσα μὲν
 οἷω κρίσις ψευδῆς, ὅλη ὡς τε καὶ ἡ πρὸς ταῦτα μωρηθῆσεν, τῆ-
 δε καὶ πάθος παρ' ἑσῶσι μωρηθῆσῃ. πᾶν γὰρ πάθος εἰσκειν
 ἀπάτη φλεγμῶν ἔστι· καὶ κατὰ τὸ αἰ μὲν τραύματος
 ἐκβολαί, τῶν δὲ θρόνων, ἔπως αἰ μὲν πάθος Διὰ σφοδρᾶ
 τῆς ψυχῆς χαλεπώτερα. ἀτόμους τῆς οἴεται καὶ κενὸν δρ-
 χᾶς εἶ) τῶν ὀλων, ψευδῆς ἢ ὑπολήψις, ἀλλ' ἄελκος ἔπειθ,
 ὅσα δὲ σφυγμῶν, ὅσα δὲ ὀδύνην παρὰ πῆσαν. ὑπολαβὼν δ'
 τῆς τὸν πλῆστον ἀγρὸν εἶ) μέγιστον; τῆτο τὸ ψυδὸς ἰὸν ἔχει,
 nem, neque dolorem lancinantem. Opinatur aliquis diuitias summum esse bonum: hic error venenatus est,

A cum esset à matre in cypselam, id est cameram, ab-
 ditus. itaque ædem etiam Cypselum Delphis dedi-
 casse, quòd tunc temporis à Deo se inhibitum fuisse
 crederet ne vagiret, itaq; lateret inquisitores. Tum
 Pittacus Periandrum alloquens: Bene, inquit, à
 Chersia factum est, qui ædis istius mentionem pro-
 posuit. Sapenumero enim ex te volui quærere cau-
 sam ranarum istarum, cur tam multæ ad fundum
 palmæ torno insculptæ sint, ac qua ratione Deum
 dedicantem ve attingant. Hic cum Periander Chér-
 siam interrogandum diceret, cui notum id esset, vt-
 pote qui in dedicatione adfuisse Cypselo, subri-
 dens Chersias: Non, inquit, prius ego id explicaue-
 ro, quàm ex his intelligam, quid sibi velit eorum
 isthuc Ne quid nimis, & Nosce teipsum, & (quæ vox
 multos à nuptiis, alios à fide interponenda deter-
 ruit, nonnullos plane mutos fecit) Sponde, præsto
 noxa est. Quid vero, inquit Pittacus, necesse est tibi
 nos ea enarrare, cum Æsopi orationem de singulis
 istis compositam laudes? Et Æsopus: Chersias (ait)
 quoties mecum iocatur, iocatur autem serio, Ho-
 merum istorum dictorum autorem facit. Hæcto-
 rem enim sui ipsius noticiam habuisse dicit, qui a-
 lios inuadens,

Maiori tamen Aiaci concurrere cauit.
 C & Vlystem laudatorem huius sententiæ, Ne quid
 nimis, sic præcipere Diomedis:

Tydide, nimium neque me lauda, neque culpa.
 Sponsonem autem alii putant eum traducere vt
 rem periculosam & futilem, his verbis:

Pro prauis spondere equidem est res plena pericli.
 Chersias autem noster Aten ait propterea fuisse à
 Ioue de cælo præcipitatum, quòd interfuisse spon-
 sioni de Herculis natalibus, qua Iupiter circumuen-
 tus fuit. His subiecit Solon hæc verba: proinde pa-
 reamus sapientissimo Homero,

D *Iam nox incestit: nocti nos cedere verum est.*
 ergò libemus Musis, Neptuno, Amphitritæ que: eo-
 que facto, nisi vobis contra videretur, conuiuium dis-
 soluamus. Hic fuit, Nicarche, istius conuentus
 finis.

PLVTARCHI

DE SVPERSTITIIONE

libellus.

N S C I T I A deorum atque igno-
 ratio iam inde ab initio in duos
 quasi riuos dimanans, ab vna
 parte in duris ac refractariis in-
 geniis tanquã in aspero solo im-
 pietatem, quæ nullos putat esse
 deos, ab altera veluti in molli ac
 tenero solo superstitione animis lenibus ingenera-
 uit. Est quidẽ omnis falsa opinio, maxime de talibus
 rebus, perniciofa: cum vero animi perturbatio ad-
 iungitur, perniciosissima existit. Omnis enim animi
 perturbatio, instar morbi est cū inflammatione cõ-
 iuncti. & sicut luxationes artuum humani corporis
 accedente vulnere, ita animi errores perturbatione
 comitante periculosiores sunt. Putat aliquis indiui-
 dua corpuscula & inane vniuersi esse principia: fal-
 sa est opinio, sed vlcus non gignit, neque pa' pitatio-
 nem, neque dolorem lancinantem. Opinatur aliquis diuitias summum esse bonum: hic error venenatus est,

animam
 titur, id
 strangula
 tem & vic
 eror, non
 Aliz que
 O miser
 Tanquam
 omiffa diu
 tis ferac
 deplora
 mo infam
 tiones ver
 Proinde, v
 bis fermo v
 beatu, nihil
 tur stupore
 non creden
 tionẽ Græc
 telligit op
 morem inc
 mit, existin
 damnosofq
 putat esse D
 nihil mouer
 moueri qui
 credat esse
 credat esse
 fa, superstiti
 quidẽ sunt
 tia, tamẽ ala
 uitatem, ne
 cedit. hoc
 crimen est
 rationem
 cum non
 vacuitatem
 perplexam
 vnde metu
 runt. Neq
 agendo ab
 Non metui
 militia exfo
 tinet, non sy
 beius, non
 Athiopiafo
 tuit, terram,
 rumorem, si
 rilium min
 dibus sunt,
 nes, vulner
 relque acerr
 Morbi len
 lucunda, fo
 Nunc obit
 finit supersti
 induciz, ne
 tur, neque s
 aumine opi
 rum region
 era terribilia
 tio semper p
 exagitantis an
 ipsa tanquan
 & absurdus p
 uerunt, non
 aut delectant

animam depascitur, ab alienatque, dormire non patitur, identidem exstimulat, de saxis præcipitat, strangulat, libertatem adimit. Sunt rursus qui virtutem & vitia corpori adsignant: fœdus profecto hic error, non tamen dignus deploratione & lamentis. Aliæ quædam sententiæ sunt ac opiniones, ut

*O misera virtus, verba tu cum scis, ego
Tanquam rei nauani operam tibi,*

omissa diuitias largiēte iniustitia, & omnis voluptatis ferace intemperantia. huiusmodi opiniones cum deplorandæ sunt, tum indigne ferendæ, quia ubi animo infunt, ibi multos morbos multasque perturbationes vermium instar ac lumbricorum ingenerat. Proinde, ut de iis dicam de quibus institutus est nobis sermo vitiiis, impietas prauè sentiens nihil esse beatū, nihil interitus expers, animo quendam videtur stuporem inducere negatione numinis, finisque non credendi deum esse, est metu vacare. Superstitionē Græci δαιμόνια nominant: qua voce intelligitur opinionem de diis esse turbulentam, ac timorem incutere homini, quæ consternat & deprimat, existimantē quidem esse deos, sed eos acerbos damnososq; esse putantem. Ac videtur is qui nullos putat esse Deos (quæ impii voce intelligi volumus) nihil moueri numinis mentione: supersticiosus autē moueri quidem, sed peruerse. illi enim ignoratione credat esse quod prodest confert: huic, id ipsum ut credat esse damnosum. Ergo impietas opinio est falsa, superstitio affectus animi ex errore ortus. Turpes quidē sunt omnes animi morbi, fœda omnia eius vitia. tamē alacritas quædā & elatio animi adest ob leuitatem, neq; impetui ad agendū quicquam fere decedit. hoc commune omnium animi perturbationū crimen est, quod ad agendum vi quadam incitant, rationemq; vrgent & circumscribunt. Solus metus, cum non minus quàm audacia rationis sit expers, vacuitatem rationis habet segnem, ociosamque & perplexam, animumq; perturbat & vincit terribum: vnde metum δαίμα, quasi ligamentum, Græci dixerunt. Neque vero vllus metus est qui perinde ab agendo abducatur & hesitare cogat, atque superstitio. Non metuit à mari sibi qui non nauigat: nō bellum, militiæ exfors, non latrones timer qui domi se continet, non sycophantam pauper, non invidiam plebeius, non terræmotum in Gallia, non fulmen in Æthiopia formidatur. qui deos metuit, omnia metuit, terram, mare, aerem, cœlum, tenebras, lucem, rumorem, silentium, somnium. Obliuiscuntur herilium minarum serui dormientes, qui in compedibus sunt, iis vincula somnus alleuat: inflammationes, vulnera, sœua carnis & serpentia viscera, doloresque acerrimi somno mitigantur.

*Morbi leuamen suauē, & oblectatio
Incunda, somne, quam tempestiue mihi*

Nunc obtigisti. inquit ille. Hoc dicere non finit superstitio. soli huic nullæ sunt per somnum induciæ, neque vnquam quiescere animum patitur, neque se colligere cum, acerbis & molestis de numine opinionibus dimotis: sed veluti in impiorum regione in somno supersticiosorum simulacra terribilia, & visa monstrosa feruntur: & superstitio semper pœnas quasdam exercens, miseramque exagitans animam somniis somno exturbat, à se ipsa tanquam ab alio aliquo excarnificatam, durisq; & absurdis parentem mandatis. Postquam euigilauerunt, non contemnunt somnia sua, neque rident aut delectantur eo, quod nihil eorum quibus turbati fuerunt verum sit: sed umbram fugientes fraudis innoxia,

A νέμεται τὴν ψυχὴν, δεισιπνίαν, ὅσα ἐὰν ἀκούσῃ, οἴσονται ἐμπίπλησιν, ὡς ἂν τῶν πετρῶν, ἀγχοῦ, τὴν παρρησίαν ἀφαιρήσονται. πάλιν, οἰονταί πινες εἶναι σῶμα τὴν ἄρετὴν καὶ τὴν κακίαν; ἀγχοῦ ἴσως τὸ ἀγνόημα, θρῦλῶν ὅτι καὶ ὀδυρμῶν ὅσα ἀξίον. ἀλλὰ πινές εἰσι τοιαῦται κρίσεις καὶ ὑπολήψεις. Ὡς τὴν μὲν ἄρετὴν λόγος ἀρετῆς ἡδύτατα, ἐγὼ δὲ ὡς ἔργον σε ἡσίομαι, ἀφείς τὴν πλεστοποιὸν ἀδικίαν, καὶ τὴν γόνιμον ἀπάσης ἡδονῆς ἀχολασίαν. ταύτας ἀξίον εἶναι οἰκτεῖρειν ὁμοῦ καὶ δεσχεράνειν, ὅτι πολλὰ νοσήματα καὶ πάθη, καθὰ τὰ δὲ δὲ καὶ σκώληκας, ἐπιτίθεισι ταῖς ψυχαῖς παροῦσα. Ὁμοῦ καὶ τῶν ὀδύων ὁ λόγος, ἢ μὲν ἀπότῃς, κείσιν οὐσα φαύλη τῆ μηδὲν εἶναι μακάριον καὶ ἀφθαρτον, εἰς ἀπάθειαν ἵνα δοκεῖ τῆ ἀπιστία τῶ θεῶν ἀφερέειν, καὶ τέλος εἶναι αὐτῆ τῆ μη νομίσειν θεοῖς, τὸ μὴ φοβεῖσθαι. τὴν δὲ δεισιδαμονίαν καὶ μὴ νύφ τοῦτομα, δόξαν ἐμπαθῆ καὶ δέους ποιητικῶν ὑπολήψιν οὐσαν ἐκ τῆ πεινοῦ καὶ σωτείνου τὸν αὐθροπον, οἰόμενον τῆ θεοῦ, εἶναι δὲ λυπηροῦ καὶ βλαβεροῦ. εἴκει γὰρ ὁ μὲν ἀπὸς, ἀκίνητος εἶναι τῶν θεῶν ὅτι δεισιδαμονην, κινούμενος ὡς οὐ τῶν θεῶν, ἀφαιρήσεται. ἢ γὰρ ἀγχοῦ τῶν ἀπιστίας τῶ ἀφελουῦτος ἐμπίποικε, τῶν ὅτι καὶ δόξαν ὅτι βλάπτει τῶν θεῶν. ὅταν ἢ μὲν ἀπότῃς λόγος εἶναι διελευσόμενος ἢ δὲ δεισιδαμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδῆς ἐξηγησόμενος. ἀγχοῦ μὲν δὲ πᾶσι τὰ ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη, τὸ δὲ γὰρ ἐν οἰοῖς ὁμοῦ καὶ ὑψηλῶν καὶ διηρημένων ἐνεστὶν ὑπὸ κρυφότητος, δραστηρίως δὲ ὁμοῦ ὅσα ὡς εἶπος εἰπεῖν) ἀπεφέρται. ἀλλὰ τῶν δὲ καὶ τὸ κενὸν ἐγκλημα πᾶσι πάθος εἶναι, ὅτι ταῖς τῶν ἀρετῶν ὁμοῦ ἐκείνα τῶν μῦθα, κατεπεῖρα καὶ σωτείνου τὸν λογισμῶν. μόνος δὲ ὁ φόβος οὐχ ἡπὸν ὡν τόλμης εἰδής ἢ λογισμῶν, ἀφαιρῶν ἐχει καὶ ἀπορον καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγιστον ἢ καὶ δαίμα καὶ πάθος αὐτῶ τῶν ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ τῶν ἀρετῶν ὡνόμασαι. φόβων δὲ πᾶσι τῶν ἀφαιρῶν καὶ ἀπορῶν τῶν ὁμοῦ δὲ δεισιδαμονίας. οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων, ὅσα δὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατεύομενος, ὅσα δὲ λησῆς ὁ οἰκουρῶν, ὅσα δὲ συκοφαντίῳ ὁ πείνης, ὅσα δὲ φθόνον ὁ ἰδιώτης, ὅσα δὲ σισμῶν ὁ ἐν Γαλατίας, ὅσα δὲ κεραυνῶν ὁ ἐν Αἰθίοψιν ὁ δὲ θεοῖς δεδιώς, πᾶσι δὲ διε, γλυκῶν, θάλασσαν, ἀερα, οὐρανόν, σκῆτος, φῶς, κληδῶνα, σιωπῆν, ὄψιν. οἱ δούλοισι τῶν δεσποτῶν ὅτι λαθῶνται καθύδοντες, τοῖς πεδῆταις ἐπελαφροῦς τῶν δεσποτῶν ὁ ὕπνος, φλεγμοναὶ τῶν τραύματα, καὶ νομῆ σαρκῶς θηριώδεις, καὶ τῶν ὀδύων καὶ μῦθων ἀφαιρῶνται. Ὡς φίλον ὕπνος ἡλγῶν ὅτι κρυφῶν νόσου, Ὡς ἢ δὲ μοι τῶν ἡλγῶν ἐν δόν τί γε. τῶν οὐ δίδωσιν εἰπεῖν ἢ δεισιδαμονία, μὴ γὰρ οὐ ἀπένδετα τῶν ὕπνον, ὅσα δὲ τῆ ψυχῆ ποτε γῶν δίδωσιν ἀναπνῶσαι καὶ ἀναπαρῆσαι, τῶν πικρῶν καὶ βαρείας τῶν θεῶν δόξας ἀπασαμῶν. ἀλλ' ὡς περ ἐν ἀσέων χώρῳ, τῶν ὕπνον τῶν δεισιδαμονίων, εἶδωκα φεικῶν καὶ τεραστὰ φαρμακῶν, καὶ ποιῶν πινῶν ἐγείρουσα καὶ εὐροδοσῶ τῶν ἀθλίαν ψυχῶν, ἐκ τῶν ὕπνον ἐκδιώκει τοῖς οἰείροις, μαστιχομῶν καὶ κλαζομῶν αὐτῶ ὕφ' αὐτῆς, ὡς ὕφ' ἑτέρας, καὶ δεινὰ τῶν ἀφαιρῶν καὶ ἀλλόκοτα λαμβάνουσαι. εἴτ' ἔξανασάντες οὐ κατεφέρῶσαι, ὅσα δὲ ἰγέλασαι, ὅσα ἢ ἔθισαι ὅτι τῶν τῶν ἀφαιρῶν ὅσα δὲ ἰγῶν ἀληθινόν, ἀλλὰ σικαν φάθοντες ἀπάτης ὅσα δὲ καὶ ἐχούσης,

ἄφρονες ἀπατώσιν ἐαυτοὺς καὶ δαπνῶσιν καὶ ἄφρονες εἰς
 ἀγνοίας καὶ γήρας ἀφρονέως ἐμπεσόντες, λέγοντες, Ἀλλ'
 εἴτ' ἐνυπνίου φάσμα φοβῆσθαι θ' ἔκαστος κῶμον ἐδέ-
 ξω, πῶς ἐμακρύνω καὶ λέγει γρῶν, καὶ βῆσισον σεαυτὸν
 εἰς θάλασσαν, καὶ κατὰ τὴν γῆν διημέρωσον. Ὡς βαρ-
 βαρ' ἐξεδρόντες Ἑλλήνες καὶ τῆν δεισιδαιμονίαν, πηλώσεις,
 κατὰ βορβώσας, σαββαλισμοὺς, ῥίψεις ὅτι πρὸς ὄψον ἀ-
 γρῶν, πρὸς καθίσας, ἄλλοκότους πρὸς σκιῶσιν, διχῶν τὰ
 σῶματα τὴν καθαροῦς ἐκείδον ἀδύνει οἱ πῶ νόμιμον μ-
 σικίω σάξιν δοκίωτες. ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν ὀρθῶ
 τὰ σῶματα καὶ διχῶν πρὸς ὄψον, καὶ μὴ πῶ ὅτι τῶ
 σολάγγων ἰδὺ γλῶτταν, εἰ κατὰ ῥῆσιν ὀρθῶ, σκοπεῖν, πῶ
 δὲ αὐτῶν ἀφρονέως καὶ μολύβδους, ἀτόποις ὀνόμασι;
 καὶ ῥήμασι βαρβαρικῶς καταγνῶν καὶ πρὸς ἀνομίαν τὸ θεῖον
 καὶ πᾶσι τῶ ἀξίωμα τῆς δουλείας. Ἀλλ' ὅγε κωμικός
 οὐκ ἀνδρῶς εἰρήκῃ πρὸς τὴν καταχρυσωμένην τὰ κλι-
 νίδα καὶ καταργησῶν, ὅτι μόνον ἐδάσαν ἡμῖν οἱ θεοὶ
 πρὸς τὴν ὑπνον. τί καὶ τῶ πολυτῆλες σεαυτῶ ποίησιν; εἴ
 ἴ καὶ πρὸς τὸν δεισιδαιμόνα εἰπεῖν ὅτι τὸν ὑπνον οἱ θεοὶ λήθου
 κακῶν ἐδόσαν ἡμῖν, καὶ ἀπάουσιν, τί τῶ κρῆσθῃ σαι-
 τὰ ποίησιν ὀπίμοι καὶ ὀδυνῶν, τῆς ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλ-
 λον ὑπνον ἀποδρῶναι μὴ δυναμένης; Οἱ Ἑσέκλῆτος φη-
 σὶ τοῖς ἐξηγητῶσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶ ὅ καὶ μὲ-
 νων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποτρέφεται. τὰ δὲ δεισιδαιμόνη κρι-
 νός ὁσδεῖς ὅτι κόσμος εἶναι ἄνθρωπος τὰ φρονουῶν ἕν-
 τα, οὔτε κοινὸς ἀπαλλάσσεται τῶ τὰ ῥῆσιν, ἀλλ'
 ὄνθρωπος μὲν ὁ λογισμὸς, ἐξηγητῶ δὲ ὁ φόβος αἰεὶ, φυγὴ δὲ
 οὐκ εἶναι, ὁσδεῖς μετασάσις. ἴω φοβερός ἐν Σάμα Πολυ-
 κρέτης τύραννος, ἴω ἐν Κορίνθῳ Περικλῆς, ἀλλ' ὁσδεῖς
 ἐφοβεῖτο τοῦτο μετασάσις εἰς πόλιν ἐλθεῖν καὶ δημοκρα-
 τισμῶν. ὁ δὲ τῶ θεῶν δρῶν ὡς τυραννίδα φοβουμένης
 σκῆπτρῶν καὶ ἀπαρτίτων, πῶ μετασῆ, πῶ φυγῆ, πῶ
 γλῶ ἄθεον ὄρη, πῶ θάλασσαν, εἰς τὴν ἄδυσ τῶ κόσμου
 μέγας, καὶ ἀποκρύψας σεαυτὸν, ὡς ἀλάπτωρε, πῶ
 τὸν θεὸν ἀποπέφθῃ; εἴ καὶ δούλοισι νόμος ἐλθεῖν ἀ-
 πογνοῦσι, πρὸς ἄσιν ἀπέσθαι, καὶ δεσποτικῶν μεταβῶν ὅτι
 ἔκρετον ἢ δὲ δεισιδαιμονία, θεῶν ἀλλαγῶν οὐ δίδωσιν, ἐπὶ
 εἶναι ὄρη ὅν οὐ φοβήσεται θεὸν, ὁ φοβουμένης τοῖς πατράσοις
 καὶ γρηθλίου, ὁ φεῖται τοῖς σωτήσοι καὶ πῶ μελιχίου,
 τρέμει καὶ δεδιδως παρ' ὄν ἀπὸ μῆτα πλοῦτον, ὄπειαν,
 ὀμόνοιας, εἰρημῶν, ὀρθωσιν λόγων καὶ ἔργων τῶ δρῶν. εἴτα
 οὔτοι τὸ δουλοῦν ἀτύχημα ἡρῶνται, καὶ λέγουσι, Δφνή-
 πης ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ συμφορῆ, Δούλους ἡμέσθαι, δεσπο-
 τῆς τε δυστυχῆς Λαβῆν. πῶ δὲ δεινότερον οἶεσθε πᾶσιν
 αἰεὶς, ἀνεκφύκτοις, ἀναποδρῶσους, ἀναποσάτους; εἴ
 δουλοῦ φθῆμος βωμός, εἴ καὶ ληστῶς ἀβέβηλα πολλὰ τῶ
 ἱεράν καὶ πολέμοιους φθῆντες, ἀν' ἀγῶντος λάβωνται
 ἢ ναοῦ, γάρροσιν. ὁ δὲ δεισιδαιμόνη ταῦτα μάλιστα φεῖται
 καὶ φοβῆται καὶ δέδωκεν, ἐν οἷς οἱ φοβῶνται τὰ δεινότατα
 καὶ ἐλπίδας ἔχουσι μὴ ἀποπᾶν τὸν δεισιδαιμόνα τῶ ἱεράν.
 εἴ ταῦτα κρῆσθαι καὶ μωρῶται. τί δὲ μακρὰ λέξῃ, πῶ
 ὅτι τῶ βίης πᾶσιν ἀνθρώποισι ἀθανάτοιο. τῆς δὲ δεισιδαιμονίας,
 ἐπὶ ὅτι ἀλλ' ὄρη ἀλλοίωσιν ὄρη ἐπέκεινα τῶ ζῆν μακρῶ-
 τερον ὅ βίης κοῦσα τὸν φόβον, καὶ σὺ ἀπῆσα τὰ θανάτω
 κακῶν ὀπίμοι ἀγῶντων καὶ ὅτε παύεται πρὸς γράτων,

A re vera sese decipiūt, ac cōturbāt, sumtusq; faciūt in
 agyras atq; impostores incidentes, qui eis sic dicāt:
Site nocturna visa terruerunt,
Hecatesue comessatio terrena:
 vetulam voca quæ pistrino adfidet, & mari corpus
 merge tuum, ac per totum diem humi deside.

Hui, quam mala inuenistis Graeci barbara.
 cœno contaminari, desiderare in sterquilinio, sabba-
 tum seruare, proiicere se in faciem, turpiter sedere,
 ritu alieno adorare superstitionis causa iubentes.
 Qui videbantur legitimam conseruare musicam, ij
 iusto ore citharcedos canere iubebant. Nos quoque
 B postulamus, vt recto & iusto ore deum inuocetis:
 neq; in hostia quidem examinetis an pura sit & re-
 cta lingua, interim verò vestras ipsoꝝ linguas per-
 uertentes & inquinantes; absurdis nominiibus ac
 barbaricis vocibus cœdetis ac peruertatis diuinam
 atq; à maioribus acceptam religionis autoritatē. In
 comœdia quidam aduersus eos qui spondas auro
 argenteæ obducerent, non ineleganter dicit, non
 debere eos sibi ipsis somnum sumtuosum facere,
 quem solum gratis dii nobis largirentur. idem possis
 superstitioso dicere, Somnũ dii nobis dederunt re-
 quiem & obliuionẽ laborũ: cur tu eũ tibi perpetuũ

C redigis tormentum ac dolores miseræ animæ eo ex-
 citas, quæ alium ad quem confugiat somnum non
 habet? Hei a clati est, viuis vnum esse & commu-
 nem omnibus mundum, dormientium quenque in
 peculiarem diuertere. Superstitioso autem nullus
 est communis mundus. nam neque vigilans ratione
 recta vitur, neque ab eo quod ipsum perturbat, som-
 no liberatur. sed dormit ratio, semper vigilat me-
 tus, fuga mali aut requies nulla datur. Terribilis fuit
 Sami tyrannus Polycrates, Corinthi Periander. ne-
 mō tamen hos timuit qui in liberam & populari
 forma constitutam ciuitatem secessisset. Qui vero
 deorum imperium tanquam tyrannidem metuit te-
 tricam & inexorabilem, quo concedat, quo fugiat,
 quam terram dei expertem, quod mare inueniat? in
 quam mundi partem penetrabis, ibique te abscon-
 dens, effugisse te deum putabis miser? Lex seruis
 hoc largitur, vt libertate desperata vendi se postu-
 lent, a quo reque domino præsentem mutent. Su-
 perstitio deorum mutationem non relinquit, neq;
 inueniet deum quem non formidet, qui paternos &
 natalicios timet, qui Seruatores & Propicios me-
 tuit, horretq; eos, a quibus petimus diuitias, copiam,
 concordiam, pacem, & verborum factorumque o-
 ptimum successum. Iam isti seruitutem pro calami-
 tate habent, referuntque isthæc:

E *Gravis viro, grauis est mulieri calamitas,*
Seruire sub dominis parum felicibus.

Quanto deteriore putatis esse eorum sortem, qui
 metuūt quos euitare, a quibus profugere vel transi-
 re non licet? Aræ sunt ad quas confugere tuto ser-
 uis possit, multa sunt, quæ a latronibus non vio-
 lantur templa, & qui hostem fugit, simulacrum
 aut fanum tenens animum recipit. Superstitiosus
 hæc maxime timet & expauescit, in quibus spem
 habent repositam qui extremorum malorum sunt
 in metu. Noli auellere templo superstitiosum:
 F ibi enim punitur atque excruciat. Quid mul-
 tis? Omnibus hominibus vitæ finis est mors: super-
 stitioni ne ea quidem. profert enim hæc suos ter-
 minos ultra vitæ exitum, metumque vita diutur-
 niolem facit, annectitque morti malorum cogita-
 tionẽ immortalium: etiam tum cum soluitur malis,

Ingridi
 Orci nesci
 fluii sim
 obducun
 spectu ter
 tum iudic
 lis infinit
 quod non
 totum red
 ratio d
 tire in
 tis oculis
 xi, pertur
 tus opinio
 concinnit
 luxus gran
 circution
 & gratia in
 rore luxuri
 digi possim
 Quæcum
 Perturbat
 etenim effe
 aiant circu
 vt ad extre
 iis est, qui
 tione, neque
 fuit Tirelia
 tuit, infelic
 liberos vid
 ac nimitum
 lios neque
 ita vt hoste
 impiorum
 differre? I
 deos esse
 tur quod b
 larem cura
 mnotum, &
 lapicidis, a
 humano ce
 ra, ac talia fi
 phos autem
 maiestatem
 benignitate
 Ergo illi ni
 bonis utilib
 de utilitate
 pietas stup
 neque suum
 rios affectus
 ducentis. N
 confugiunt,
 & inculant.
 num, non se
 morborum,
 & (vt ait Pi
 fretum Ach
 nientibus te
 is quæ con
 cum confid
 credit esse d
 homo, tacit
 & solatia co
 mnes suas q
 καὶ παρρη

ingredi se putans in mala nullum habitura finem. Orci nescio cuius portæ aperiuntur profundæ, & fluvii simul ignis, stygicq; panduntur riui, tenebræq; obducuntur visis multis refertæ simulacrorum adspectu terribilium, ac voces horrendas emittentiũ. tum iudices & carnifices, hiatusq; & penetralia malis infinitis plena. Ita infelix superstitio id ipsum quod non patiendo effugit, expectando sibi calamitosum reddit. Nihil horũ est in impietate. sed ignorantio damnosa, magnaq; animæ calamitas est cæcutire in tantis rebus, quæ noticiã Dei, de multis mentis oculis longe lucidissimum excæcat. sed, sicuti dixi, perturbationes animi, vlcera tumultus, & feruitus opinionẽ deorum sequuntur. Musicam ait Plato concinnitatis opificem hominibus à diis datam, nõ luxus gratia & pruritus aurium: sed quoniam animi circuitiones turbulentæ & vagæ in corpore Musæ & gratiæ inopia, sæpenumero incontinentia & errore luxuriant: vt rursus in ordinem eius opera redigi possint. nam, vt Pindarus ait,

*Quæcunque Iupiter non dilexit,
Perturbantur vocem Pieridum audientia:*

etenim efferantur, & indignantur. quomodo tigres aiunt circumsonantibus tympanis in rabiem agi, ita vt ad extremum se ipsas dilanient. Minus igitur mali iis est, qui ob surditatem Musicam prorsus non sentiunt, neque ea quicquam afficiuntur. Infortunatus fuit Tiresias, quod videre liberos & amicos non potuit. infeliciores eo fuerunt Athamas & Agaue qui liberos videntes, leones & ceruos esse putauerunt. ac nimirum Herculi furenti vtilius erat præsentem filios neque cernere neque sentire, quàm carissimos ita vt hostes tractare. Quid ergo? non videtur tibi impiorum affectus eo modo à sensu superstitiosorũ differre? Illi omnino nullum agnoscunt numen, hi deos esse censent. illi negligunt: hi terribile opinantur quod benignum est: quod paternum est, & tutelarem curam gerit, ac sincerum est, tyrannicum, damnosum, & sæuum existimant. Ergo fabris ærariis, lapicidis, ac iis qui cerea sigilla fingunt credentes, humano corpori similia putant esse deorum corpora, ac talia fingunt adornantque & adorant: philosophos autem & ciuiles viros despiciunt, qui deorum maiestatem docent cum bonitate, magnanimitate, benignitateque & procuratione esse coniunctam. Ergo illi nimis sunt stupidi & fidem non habent bonis vtilibus: illi perturbantur, metuuntque vnde vtilitatem percipere debebant. omninoque impietas stupor quidam est deos non sentientium, neque suum bonum agnoscentium: superstitio varios affectus animi procreat, bonum pro malo ducentis. Metuunt deos superstitiosi, & ad eosdem confugiunt, adulantur iis & male dicunt, invocant & inculant. Commune hoc omnium est hominum, non semper secunda vti fortuna. Dii enim morborum, senii, ærumnarumque sunt expertes, & (vt ait Pindarus) effugerunt raucum sonantis fretum Acherontis. res humanæ alias aliter euenientibus temperantur casibus. Iam primum in iis quæ contra animi sententiam contingunt mecum considera quomodo sit affectus qui nullos credit esse deos. Siquidem alias moderatus fuerit homo, tacitus fert fortunam suam, auxiliaque sibi & solatia comparat: quod si iniquius eam fert, omnes suas querelas in fortunam & casum dirigit, et pariter.

A ἀρχαῖα δὲ δοκῶσα μὴ παυρομένων. ἀδου ἕνεις ἀνοίχονται πύλαι βαθείαι, καὶ ποταμοὶ πρὸς ὄμιον καὶ στυγρὸς ἀπορροῆες ἀναπετόνιωνται. καὶ σκότος ἐφήπλωται πολυφαίτασον, εἰδώλων ἑνῶν χαλεπὰς μὲν ὄψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ὄπιφροσίντων, δικασαὶ δὲ καὶ χολασαὶ, καὶ χάσματα καὶ μυχροὶ, κακῶν μυρίων γέμοντες. οὕτως ἢ κακῶδαι μὲν δεισιδαμονία, καὶ τῶ ὁ μὴ πατεῖν ἐκπέφθη, ἀφουλάκτω παρῶδοκῶν αὐτῇ πεποιήκε. τούτων ὁ δὲν τῇ ἀθεότητι παρῶσεν ἄλλ' ἢ μὲν ἀγνοία χαλεπὴ, καὶ ὁ παρῶσαν, καὶ τυφλώττειν παρῶ τῆλικαῦτα, συμφορὰ μεγάλη ψυχῆς, ὡς παρῶμαίτων πολλῶν ὁ φανώτατον καὶ κλειώτατον ἀπεσβεσμένης πλὴν τῆ θεοδύοσι. αὐτῇ δὲ ἐμπάτης (ὡς παρῶ εἶρηται) καὶ ἐλκῶδες, καὶ ταρακτικὴ καὶ καταδεδουλωμένη, ἀθεοῦ παρῶσεν τῇ δόξῃ. μοισικῶ φησὶ ὁ Πλάτων, ἐμμελείας καὶ ἀρρυθμίας δημιουργῶν, ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν οὐ τρυφῆς ἐνεκα καὶ κηρύσεως ὧτων δοθῆναι, ἀλλὰ ὁ τῆς ψυχῆς παρῶδων καὶ ἁρμονίῶν ταρακτικῶν καὶ πεπλατημένῶν ἐν σώματι, μούσης τε καὶ χάριτος ἀνδρία πολλὰ καὶ ἀκαταστασία καὶ πλημμέλειαν ἀνεβέβηκεν, αὐτῆς εἰς τὰς ἀνελεῖτουσαι οἰκείως καὶ παρῶδουσαν παρῶσαι. Ὅσα γὰρ μὴ πεφίληκε Ζεὺς (ἐφη Πίνδαρος) ἀτύχοντα βόαν Πιερίδων αἰόντα. καὶ γὰρ ἀφαιρέται καὶ ἀφαιρέται καὶ τῆς πύργους φασὶ παρῶσεν τῶν ἀφαιρέτων ἐκμενέσθαι καὶ παρῶσεντα, καὶ τέλος αὐτῶν ἀφαιρέτων ἐλατῶν οἶον κακῶν, οἷς ἀφαιρέτων καὶ πῆρσιν ἀκῆς, ἀπάθεια παρῶ μοισικῶ καὶ ἀναμθησία συμβέβηκεν. ὁ Τειρεσίας ἐχρηστοδυστυχία μὴ βλέπων τὰ τέκνα μὴ δὲ τὸς σωτηρίας: ὁ Ἄθῆμας μίξον, καὶ ἡ Ἀγαυή, βλέποντες ὡς λέοντας καὶ ἐλάφοι. καὶ τῶν Ἡρακλεῖ δὴ πῆρσιν ἀφαιρέτων ἕως ἐλυσσιτέλεθ μῆτε ἰδεῖν μῆτε ἀφαιρέτων παρῶσεν, ἢ χρεῖσεν τῶν φιλικῶν ὡς πολεμίοις τῶν οἶον: ὁ δὲ σοὶ καὶ ὁ τῶν ἀφαιρέτων παρῶσεν τὸς δεισιδαμονίας πάθος ἐχρῖν τοιαῦτα ἀφαιρέτων: οἱ μὲν οἶον ὅρασι τὸς θεοὺς τοιαῦτα ἀφαιρέτων, οἱ δὲ ὑπὸ ἀφαιρέτων νομίζουσι: οἱ μὲν παρῶσαν, οἱ δὲ δόξῶσεν φοβεροὺς ὁ ἀφαιρέτων, καὶ τυφλοὺν, ὁ παρῶσεν, καὶ βλαβεροὺν, ὁ κηδεμονικὸν, καὶ ὁ ἀμικτον, ἀφαιρέτων εἶ) καὶ φησὶ ἀφαιρέτων. εἶτα χαλεπῶσεν μὲν πείθοντα καὶ λιτοῦσεν καὶ κηδεμονίας, ἀφαιρέτων παρῶσεν τῶν παρῶσεν τῶν σῶμα(α εἶ) καὶ τοιαῦτα πλάτῆσαι καὶ κατακλιθῶσεν καὶ παρῶσεν τῶν φιλοσόφων δὲ καὶ πολιτικῶν ἀφαιρέτων κατῶσεν φησὶ, ἀφαιρέτων τῶν τῶν σῶμα(α εἶ) καὶ χρεῖσεν τῶν καὶ μεγαλοφροσυνῆς, μὲν βίας καὶ κηδεμονίας. περῶσεν οἶον τοῖς μὲν ἀφαιρέτων καὶ ἀπίστῶ τῶν ἀφαιρέτων καλῶν, τοῖς δὲ ταρακτικῶ καὶ φόβος παρῶσεν τὰ ἀφαιρέτων. καὶ ὁ λως ἢ μὲν ἀθεοῦ, ἀπάθεια παρῶσεν ὁ θεῶν ὅσεν, μὴ νοοῦσα ὁ ἀφαιρέτων ἢ δεισιδαμονία, πολυπάθεια κακῶν ὁ ἀφαιρέτων ὁ παρῶσεν φοβεροὺς τοῖς θεοῖς, καὶ κατακλιθῶσεν ὁ παρῶσεν θεοῦ: κατῶσεν, καὶ λοιδοροῦσεν ἀφαιρέτων, καὶ κατακλιθῶσεν τῶν ἀφαιρέτων τὸ μὴ παρῶσεν διδῶσεν. Κῆρσι γὰρ ἀφαιρέτων καὶ ἀφαιρέτων, πόνων τε ἀφαιρέτων, βαρυσῶσεν παρῶσεν παρῶσεν Ἀφαιρέτων, ὁ Πίνδαρος θεῶσεν τῶν ἀφαιρέτων πάθη καὶ παρῶσεν μέμικται σωτηρίας ἀλλοτε ἀλλοτε φησὶ. φέρε δὲ παρῶσεν ἐν τοῖς ἀφαιρέτων σῶσεν τὸν ἀφαιρέτων, καὶ κατακλιθῶσεν τῶν ἀφαιρέτων, εἰ ἢ τῶν μέμικται, χρεῖσεν σωτῆ τοῖς παρῶσεν, καὶ παρῶσεν αὐτῶν βοθησίας, καὶ παρῶσεν τῶν ἀφαιρέτων ἀφαιρέτων τῶν ἀφαιρέτων, καὶ παρῶσεν τῶν ἀφαιρέτων.

Ac, ni fallor, Niciam quoq; Atheniensiu ducē mul-
to erat melius Midæ aut Aristodemi ex eplo super-
stitione liberari, q̄ metu umbræ Lunę delinquentis
ociosum sedere, dū ab hostib. circumcluderetur,
ac deinde XL. millibus suorum partim occisis par-
tim captis in potestate hostium veniret, turpique
morte periret. Nihil enim mali est, quod interie-
ctu terræ Luna à Sole aliquando nō illustratur, &
in terræ umbram Luna certis circuituibus inci-
dit. Id miserum est, quod superstitionis caligini in-
cidens homo ita confunditur, rationisque vsus e-
ius excæcatur, cum eum res maxime flagrant.

*Fluctus cœrulei iam mare concitant,
Et nubes rapidi prævia turbinis
In gyrum celeri voluitur impetu:*

hoc videns gubernator, votis quidem salutem ex-
petit, ac deos Seruatores inuocat: inter vota nihi-
lominus clauum adducit, antennas demittit,

*Atque inflata Noto carbasa contrahens
Obducto tenebris effugit e mari.*

Hesiodus agricolæ præcipit, vt ante arationem at-
que sationem stiuam tenēs vota nuncupet Diti ac
Cereri. Et apud Homerum Ajax singulari prælio
cum Hectore congressurus, Græcos iubet Deos p-
se comprecari, ipse illis precantibus se armat. ac
Agamemnon postquam pugnaturis præcepit,

*Hastam quisque acuat, clypeumque fideliter aptet:
tum demum Iouem sic precatur,*

Da Priami nobis exertere funditus aulam.

virtutis enim spes, non timiditatis prætextus est
Deus. At vero ludæi sabbato desidentes ociosi, ho-
stibus scalas muris admouentibus, murosq; occu-
pantibus nihil se mouerunt, sed superstitione ran-
quā reti capti se cōtinuerunt. Talis est superstitio
rebus & occasionebus voluntati nostrę nō conue-
nientibus, & cū periculo coniunctis. Sed ne in iu-
cūdis quidē reb' præstat impio superstitiosus. qua-
les sunt feræ, epulæ ad tēpla, inuitationes, orgia,
votoŕū nuncupationes, & venerationes, quæ so-
lēt hominibus esse iucundissima. Hic si cōsideres
impium, videbis eum infano diffluere cachinno,
Sardonioq; ista risu ludere, & alicubi ad familiares
submissa voce dicere, vano fastu agi & insanire
qui deos his rebus coli opinentur: præterea autem
mali nihil eum habere. Superstitiosus autem cupit
quidem, sed non potest gaudere aut delectari,

*Vrbs tota cum suffitibus referta sit,
Pœanibusque gemitibus & suspiriis*

anima superstitiosi occupatur. pallet coronatus, fa-
cificans trepidat, tremente voce vota facit, mani-
bus adolet titubantibus, omninoq; ostendit nu-
gatum esse Pythagoram, cum diceret optime nos
habere cum ad deos accedimus. tūc enim miserrimi
me pessimeq; affecti animo sunt superstitiosi, non
aliter quam si ad vrforum caueas, aut draconum
foucas, cetorumve specus irent, ad tēpla delubra-
que deorum adeuntes. Itaque mirari mihi subit
eos à quibus impietatis damnantur qui deos esse
negant, & superstitio impietas esse nō putatur. At-
qui Anaxagoras impietatis damnatus est, quod So-
lẽ dixisset esse lapidem: Cimmerios nemo impios
iudicauit, qui ne esse quidem vllum cēsent Solem.
Quid ais? qui opinatur nullos esse deos, impi' est?
qui tales esse credit quales superstitiosus, nō lōge
magis impiis opinionibus tenetur? Ego sane ma-
lim inter homines de me hunc esse sermonem,
nullum omnino esse Plutarchum, quam hoc dici,

A *ὡς δὲ ἴσως καὶ Νικίᾳ τῶν Ἀθηναιῶν ἐρατηγῶν κρείττερον ἔ-
παισεν ἀπαλλαγῆναι τῆς δεισιδαιμονίας ὡς Μίδαις ἢ Ἀριστοδή-
μου ἢ Φοβητέϊ τὴν σκίαν ἐκλιπούσης τῆς σελήνης, καὶ θῆσθαι
πρὸς τὴν ἑσπέρην ὑπὸ τῆς πολέμιων εἴτα ὁμοῦ τέτρασι μυ-
ριασίν ἀνθρώπων φοβηθέντων ἢ ζώων ἀλόγων, ὑποχρί-
ειον ἡμέρας, καὶ διακλεῶς ἀποθῆναι εἶναι. ἔργον γὰρ ἀντίφραξις
ἐν μέσῳ ἡμετέρῃς φοβερῶν, ὅσπερ δεινὸν ἐν καρπῶ ποδῶν
σκιάς πρὸς σελήνῃ ἀπορησάσης. ἀλλὰ δεινὸν ὅτι δει-
σιδαιμονίας σκότος, ἐμπροσθέντος ἀνθρώπου συγγέαι, καὶ τυ-
φλώσῃ λογισμῶν ἐν πρᾶγμασι μάλιστα λογισμοῦ δεο-
μήοις. Γλαυκὴ ἔρα βαθὺς γὰρ ἡδὴ κύμασι τὰ ἑσπέρῃσι πόν-
τος, ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρῶν ὀρθοῖσιν ἀνὰ νέφος, χιμῶνος σπ-
μα. τῆτο ἰδῶν κυβερνήτης ἀρχεται μὲν ὑποεφυγῆναι, καὶ θεοῖς
ἔπιπαιεῖ) σωτήρας, ἀρχόμενος δὲ τὸν οἶακα πρὸς ἀρχήν, τὴν
κεράϊαν ὑφίπαι, φλόγῃ μέγα λαῖφος ὑποσολίσσας ἐρεβώ-
δεος ἐκταλάσσης. Ὁ Ἡσίοδος κελθεῖ πρὸς ἀεστρεῖ καὶ ἀσπ-
ρεῖ τὸν γεωργῶν εὐχεσθαι Δίτῃ χθονίᾳ Δημήτερι θ' ἀγῆ τῆς
ἐχέτης ἐχόμενον. Ὁμηρος δ' τὸν Αἴαντᾶ φησὶ ὅτι Ἐκδοε
μύλοντα μοιομαχῆν, εὐχεσθαι κελθεῖν τοῖς Ἑλλήσις ὑπὸ
C αἰτῆ τοῖς θεοῖς, εἴτα ἀρχόμενος ἐκείνων ὀπλίξασθαι. καὶ ὁ
Αἰγαίμενων ὅτε τοῖς μαχομένοις πρὸς ἀρχήν,
Εὐμῆρις δὲ δόρυ θηξάσθαι, ὅτι δὲ ἀσπίδα θεσθαι,
τότε πρὸς τῷ Δίῳ αἰτεῖ,
Δίος με χεῖρ ἰσχυρῆς βαλίειν Πριάμοιο μέλαθρον.
Ἐρετῆς γὰρ ἐλπίς ὁ θεός ἐστιν, ἔδειλίας πρὸς φάσις. ἀλλὰ Ἰε-
δαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγῆ ἀμπλοῖς κατεζόμενοι, τῶν πο-
λεμίων κλίμαχος πρὸς ἀρχήν, καὶ τὰ τεῖχη καταλαμ-
βαιόντων, ἐκ ἀνέστησαι, ἀλλ' ἐμείναι ὡς πρὸς ἐν σαλήνῃ μιᾷ
τῇ δεισιδαιμονία στυδεδεμένη. τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβου-
D λήτοις καὶ πρὸς ἀρχήν λεγόμενοι πρᾶγμασι καὶ κρησῖς
ἢ δεισιδαιμονία, βελίων δ' ὅσπερ ἐν τοῖς ἡδίοις, τῆ ἀπότητος.
ἡδίστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις εὐορταί, καὶ εἰλαπῖναι πρὸς ἱερεῖς,
καὶ μῆσται καὶ ὀργασμοί, καὶ κατευχαί θεῶν καὶ πρὸς ἀρχήν-
σῖς. ἐν ταῦτα τοῖσι σῶσαι τὸν ἀθεοῖς γελῶντα μὲν μαικῶν
καὶ Σαρδῶνιον γέλωτα πύτοις ποιουμένοις, καὶ πρὸς ἀρχήν-
φθῆσθαι ἀτρέμα πρὸς τοῖς στυθήσις, ὅτι τετύφῶν) καὶ
δαιμονοῖσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δ' ὅσπερ
ἔχοντα κακόν. ὁ δ' δεισιδαιμονῶν βούλεται μὲν, ἔδωκαται δὲ
χαίρῃν, ἔδὲ ἡδεσθαι. πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμῆ) γέμει, ὁμοῦ
E ὅ παγᾶν τε καὶ τειραγμάτων ἡ ψυχή τῆ δεισιδαιμονος. ἐξε-
φανωμένη ὡς πρὸς ἀρχήν, ἔδειλίας, ἀρχῆ) φωνῆ παλλομέ-
τη, καὶ χερσὶν ἐπιθυμῶν τρεμῆσταις) καὶ ὅλως ἀποδείκνυσθαι τὸν
Πυθαγόρῃ λόγον φλυαρόν, εἰπόντος ὅτι βέλυστοι γινόμεθα
πρὸς τοῖς θεοῖς βαδίζοντες. τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κακίστα
πρᾶξιποιοῖ οἱ δεισιδαιμονες, ὡς πρὸς ἀρχήν φωλεῖς, ἢ χλαῖς
δρακόνων, ἢ μυροῖς κητῶν, τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτό-
ροις πρὸς ἀρχήν, ὅθεν ἐμοίγε καὶ θυμιαμῆ) ἐπεισοῖ τοῖς τὴν ἀ-
θεοῖσται φάσκειν) ἀσέβειαν εἶ), μὴ φάσκειν) τὴν δεισι-
δαιμονίαν, καὶ τοῖς Ἀναξαγόρῃσται δικῆν ἐφυγῆ) ἀσέβειας ὅτι
F τῶν ἡλίων εἰπεῖν τὸν ἡλίον. Κιμμεῖοις δ' ὅσπερ εἶπεν ἀσέβεις
ὅτι τὸν ἡλίον ἔδει εἶ) πρὸς ἀρχήν νομίζουσι. τί σὺ λέγεις; ὁ μὴ
νομίζων θεοῖς εἶ), ἀσέβειος ἐστίν; ὁ δ' τοῖς τοῖς νομίζων οἷος οἱ
δεισιδαιμονες, ἔμακρῶ δόξαις ἀσπισωτέρας στυῖσται; ἔργον
οἶον αἰ) ἐθέλωμι μᾶλλον τοῖς ἀνθρώποις λέγειν πρὸς ἀρχήν
μῆτε γερονεῖναι τοῖς ἀρχήν μὲν εἶ) Πλούταρχον, ἢ λέγειν*

ὅτι Πλούταρχος ἔστιν ἄνθρωπος ἀβέβαιος, ἀμεταβολός, δι-
 χερὴς πρὸς ἑαυτὸν, ὅτι τοῖς τυχοῦσι ἡμφορητικὸς, μικρολύ-
 πος, ἀνὴρ καλὸν ἔχει δειπνὸν ἑτέροις, πρὸς ἀλίπης ἐκείνων ἀ-
 ἀσχολίας σοὶ ἡμετέρας ἔστιν ἕως μὴ ἔλθῃς, εἰ μὴ πρὸς ἑ-
 σπῆς, διέδεται σου τὸ σῶμα πρὸς φιλίαν, καὶ συλλαβὴν ἀποτυμ-
 πῶν τοῦ πατρῴου ἢ θεῶν ἔχων τοῖς καρποῖς ἐφίσει, καὶ λυ-
 μνῶνται τὴν ὀπίσθην. τὸ Τίμοθεον τὸν Ἀρτεμίδου ἀδελφὸν οὐ
 Ἀθῆναι, καὶ λέγει, περὶ Θυάδα, Φοῖβαδα, Μεγάδα, Λυσ-
 σίδα, Κηφισίας ὁ μελοποιὸς ἐκ τῆς ἀναγασ, τοιαύτη
 σοὶ εἶπε) θυγάτηρ ἦτοιο, καὶ μὴ ὁμοία τούτοις καὶ χείρονα
 πρὸς Ἀρτεμίδου οἱ δεισιδαιμόνες ὑπολαμβάνουσιν, αἱ τε
 καὶ ἀπ' ἀγχιῶν ἀΐζασα, αἱ τε καλεχῶνα κράσασα, αἱ τε
 καὶ ἐκκεκερὸς μῆνυσα ἀπεφύριδρα ἐσπῆλθες, αἱ τε καὶ ἐκ
 τριπόδων καὶ ἐρμῆταισιν ἔπιπῶντο τὰ παλαμναῖα
 συμπλεχθεῖσα, ὅθεν ὁ τούτων ὀπτικέτερος Φρονισοῖσι πε-
 εἰ Ἀπόλλωνος, πρὸς Ἡέρας, πρὸς Ἀφροδίτη. πόδας γὰρ
 τούτοις τρέμοσι καὶ δειδύκασιν, καὶ τοῖς τὴν Νιόβην πε-
 εἰ τῆς Λητοῦς ἐβλασφήμησεν ὅτι ἡ δεισιδαιμονία πέπεικε
 πρὸς τῆς θεοῦ πρὸς Ἀφροδίτης, ὡς ἀρὰ λυδορηθεῖσα κατεπό-
 ζετο τῆς ἀθλίας γυναικός.

Ἐξ ἡμῶν θυγατέρας, ἔξ δὲ ἡμῶν ἡρώων.
 οὕτως ἀπληροῦς ἀλλοτρίων κακῶν ἔχων καὶ ἀνίλατος. εἰ γὰρ
 ἀληθῶς ἡ θεὸς γὰρ εἶχε, καὶ μισοπόντος ἑαυτῷ, καὶ ἡλγει κα-
 κῶς ἀκούουσα, καὶ μὴ κατεγέλα τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαθίας
 καὶ ἀγνοίας, ἀλλ' ἠγαπάκει, τούτοις ἔδει ποδῶσιν τοῖς πο-
 σαύτω ὁμότητα καὶ πικρίαν καταψυδόμενος αὐτῆς, καὶ
 παιῦτα γασφρονέας καὶ λήρησας. τῆς γυναικὸς Ἐκείνης πρὸς
 βαλλόμεθα τὴν πικρίαν ὡς βαρβαρον καὶ θηριώδη, λεγού-
 σης, -τὴ ἐγὼ μέσον ἢ παρ' ἐδοίμι Ἐδμήδρα πρὸς φῶσα τὴν
 ὁ Συρία θεὸν οἱ δεισιδαιμόνες νομίζουσιν ἀνὴρ μῆνυσα τῆς ἡ-
 ἀφῶς φάσμα ἀπὸ κνήμα διεσπῆν, ἔλασι δὲ σῶμα πη-
 πλαῖα, σπυρτικῶν ὅτι παρ' αὐτῶν δὲ μὴ λέγειν τὰ φάσμα
 πρὸς τῆς θεῶν ἀπόσιον, τὸ δὲ δόξαζειν, οὐ καύσιον, ἢ καὶ τὴν φω-
 νίαν ἀπὸ τῆς δόξα ποιεῖ τὸ βλασφημοῦντος; καὶ γὰρ ἡμεῖς
 τὴν βλασφημίαν, ὅτι δεισιδαιμονίας σημεῖον ἔστι, πρὸς βαλλό-
 μεθα καὶ τοῖς κακῶς ἡμᾶς λέγουσιν, ἐχθροὺς νομίζουσι, ὡς
 καὶ ἀπίστοις καὶ κακῶς φρονοῦσιν, ὅρασι δὲ οἱ πρὸς τῆς θεῶν
 οἱ δεισιδαιμόνες φρονοῦσιν, ἐμπληκτοῖς, ἀπίστοις, ἀμεταβο-
 λοῖς, ἡμφορητικῶν, ὁμοῖς, μικρολύτοις ὑπολαμβάνοντες.
 ἔξ ἡμῶν ἀγάκη καὶ μιστῶν τὸν δεισιδαιμόνα καὶ φοβόσασα τοῖς
 θεοῖς. πῶς γὰρ οὐ μίλλει, τὰ μέγιστα τῶν κακῶν αὐτῶν δι' ἐ-
 κείνοισι οἰόμενος γινέσθαι, καὶ πάλιν ἡμῶσται; μιστῶν δὲ
 θεοῖς καὶ φοβούμενος, ἐχθρὸς ἔστι. καὶ δέδιδε καὶ πρὸς ἑαυτὴν
 καὶ θυγῆ, καὶ κατῆται πρὸς ἑαυτῆς, οὐ θαυμαστός ἔστι. καὶ γὰρ
 τοῖς τυραννοῖς ἀσπάζονται, πρὸς ἐπίστοι, χρυσοῦς ἀνίσταν, ἀλλὰ
 μισοῦσιν ἢ κατὰ θυοῖτες. Ἀλέξανδρον Ἐρμόλαος
 ἐθεράπευε, Πausanias ἐδορυφόρει Φίλιππον, Χαίρεας Γά-
 ριον ἀλλ' ἕκαστος τούτων ἔλεγε πρὸς ἀκαλοῦθα.

Ἡ δὲ ἀνὴρ ἡσάμην, εἰ μοι δυνάμεις γε παρέη. ὅρα
 οἴεται θεοῖς εἶ) ὁ ἄθεος, ὁ δὲ δεισιδαιμόν οὐ βούλεται. πιστεύει
 δὲ ἄκων ἀποθανεῖν γὰρ φοβεῖται. καὶ τοῖς γὰρ ὡς πρὸς ὁ Τάιτα-
 λος ὑπεκδιώκει τὸν λιθὸν ὑπερμερόμενον, οὕτω καὶ οὐ-
 πτος τὸν φόβον ὡς οὐχ ἦτο ὑπερμερόμενος, ἀγαπή-
 σιεν αὐτὸν, καὶ μακαρίσει τὴν τῆς ἀθέου ἀφῆσιν, ὡς ἐλάττειαν. νῦν δὲ τὰ μὴ ἀθέα δεισιδαιμονίας ὅθεν
 μέτεστιν ὁ δὲ δεισιδαιμόν τῆ πρὸς ἀρέσει ἄθεος ὢν, ἀδενέτερος ἔστιν ἢ τὸ δόξαζειν πρὸς θεῶν ὁ βούλεται.

A Plutarchum hominem incōstantem, mutabilem,
 pronum ad iram, vindictæ ob leuissimas causas
 cupidum, ob minima quæque indignantem: qui
 si vocandis ad cœnam aliis ipsum prætereas, aut
 occupatione impeditus ad eum non veneris salu-
 tatum, mordicus arrepto tibi corpus exedat, aut si
 lium abreptum excarnificet, aut belluam ad hoc
 educatam frugibus tuis immittat vastetq; prouē-
 tus telluris. Athenis cum Timotheus caneret Dia-
 nam insanam, furiosam, diuino instinctu concit-
 tam, rabiosam, surgens de spectatōribus Cineas
 cantilenarum conditor, Talis, inquit, tibi detur fi-
 lia. At qui similia his atq; etiam deteriora super-
 stitiosi de Diana sentiunt * * neque his me-
 liora de Apolline, Iunone, & Venere. omnes en-
 nim hos deos metuunt ac tremunt. Et vero quid
 tam contumeliose dixit Niobe de Latona, quam
 de hac credere fecit superstitio fatuos homines?
 scilicet eam maledicto iritatum sagittis confecisse
 miseræ Niobes

Sex natas, totidem natosque atate vigentes:
 adeo implacabilis scilicet erat, ut exfatiari alienis
 calamitatibus nequiret. quæ dea si revera fel habe-
 bar, malosq; oderat, & ferre maledicta nequibat,
 neque ridebat potius inscitiam ignoracionem-
 que humanam: succedere profecto iis debuit, qui
 tantam ei acerbitatem sæuiciamque falso adscri-
 bunt, taliaque de ipsa dicunt ac litteris mandant.
 Obiicimus Hecubæ immanitatem ut belluinam
 & barbaram, quæ dicit

--Vtinam medium iecur eius
 Nacta vorare queam. -- At Syriam deam
 superstitiosi putant, si quis mænâ aut apuam edat,
 eius crura corrodere, corpus vlceribus opplere, ie-
 cur colliquare. An ergo dicere de diis praua im-
 pium est, sentire non item? aut vocem potius im-
 probam opinio facit maledicētis? certe enim ideo
 maledicta damnamus, quia signum sunt maleuo-
 lentia, & qui male nobis dicunt, eos pro inimicis
 habemus, ut infidos & male de nobis cogitantes.
 Vides quid de diis sentiant superstitiosi? stupidos,
 infideles, mutabiles, vindictæ cupidos, crudeles, &
 qui minimis rebus offendantur eos esse putant. vn
 de necesse est superstitiosū & odisse deos & metue-
 re. quid ni enim? cum ab iis maxima sibi illata esse,
 illatumque iri mala existimet. iam qui deum odit
 & metuit, eius est inimicus. Neq; interim mirum
 est, quod eos timens, adorat ac sacris veneratur, &
 ad templa affidet. Nam tyrannos quoq; eoli vi-
 demus & salutari, iisque aureas statuas poni ab iis
 qui tacite eos oderunt & execrantur. Alexandrum
 Hermolaus demerebatur, stipator Philippi erat
 Pausanias, Chærea C. Caligulæ. sed horum vnuf-
 quisq; inter affectandum dicebat,

Certe equidem pendes, modo sint vires mihi, pænas.
 Non credit deos esse impius, superstitiosus nullos
 esse cupit, inuitusque esse credit, non audiens diffi-
 dere. quod si posset, sicut Tātalus lapidē cupit à se
 remouere, superstitiosus opinionem suam (qua
 nõ leuius virgetur) abs se proiicere, amplecteretur
 vtiq; & beatam duceret impii sententiam, ut libe-
 ralem. Nunc impius quidem superstitione vacat,
 superstitiosus autem animi instituto impius, im-
 becillior est quam ut sentiat de iis quod vult.

F

Non credit deos esse impius, superstitiosus nullos
 esse cupit, inuitusque esse credit, non audiens diffi-
 dere. quod si posset, sicut Tātalus lapidē cupit à se
 remouere, superstitiosus opinionem suam (qua
 nõ leuius virgetur) abs se proiicere, amplecteretur
 vtiq; & beatam duceret impii sententiam, ut libe-
 ralem. Nunc impius quidem superstitione vacat,
 superstitiosus autem animi instituto impius, im-
 becillior est quam ut sentiat de iis quod vult.

Prætere
 liqua ex
 impietate
 dem aut
 fors. Not
 nerunt v
 celo, fid
 motibus
 ficiunt
 vtiq; m
 rent. sed
 verba, m
 sitatione
 impuræ.
 in templi
 hiberunt
 deos, qua
 eog; sint
 ne enim
 nunquam
 que eos de
 ditu perce
 guine iug
 perfectilli
 lius erat C
 tia vel Dia
 cernere n
 talia sacra
 tur: vbi no
 qui anima
 Mutat
 Immola
 sed sciente
 cabant, &
 infantes
 rem emel
 mitu, qu
 & infans
 crum om
 oppleban
 Quod si ty
 tis nobis
 lioſve ritus
 xis fuit vx
 mines def
 Plato ait h
 cū sit, & sap
 animas det
 in ſolem
 ptios, apre
 te eos luge
 re. Ceterū
 ribus pertu
 detibus & p
 perſtitio. F
 quo notum
 gnëve inci
 dūt in loca
 periculofa
 tes, dum tr
 in aſperam

Præterea impius nusquã superstitioni causam aliqua ex parte præbet. superstitione & in initium præbuit impietati, & ortæ patrociniū non iustum quidem aut honestum, tamen præscriptionis non exors. Non enim in hanc sententiam homines venerunt ut Vniuersum diis carere putarent, quod in cælo, sideribus, tempestatibus, conuersionibus & motibus Solis circa terram, quibus dies & nox efficiuntur, aut alimētis animalium, frugumve proventibus culpandum aliquid inordinatum uiderent. sed ridicula superstitionis opera atq; affectus, uerba, motus, præstigia, incantationes, circumcurfationes, tympanorum pulsationes, lustrationes impuræ, fordidæ castimonix, barbarica & iniusta in templis supplicia, ac cõtumuliz occasionem exhibuerunt nonnullis dicendi, præstare nullos esse deos, quam qui talia probent, iisq; delectentur, adeoq; sint contumeliosi, fordidī, & motosi. Nonne enim magis expediebat Gallis istis & Scythis nunquam in mētem uenisse aliquid de diis, nihilque eos de ullo numine imaginatos fuisse aut auditu percepisse, quam opinari deos esse, qui sanguine iugulatorum hominum gaudeant, idq; esse perfectissimum sacrificium statuunt? Nonne uilius erat Carthaginensibus iam inde ab initio Critia uel Diagora ad condendas leges adhibito discernere nullum esse deum, nullum genium: quam talia sacra facere, qualibus illi Saturno operabantur? ubi non, ut Empedocles ait, reprehendens eos qui animalia sacrificant,

Mutata genitor iugulans sua pignora forma

Immolat, & uanis stultius ferit æra uotis:

sed scientes prudentesque suos ipsi liberos sacrificabant, & quibus nulla erat proles, ii à pauperibus infantes tanquam agnos aut pullos auium ad eam rem emebant: ad stabatq; mater sine luctu aut gemitu, quæ si ederet aut fleret, precio multabatur, & infans nihilominus macrabatur. & ante simulacrum omnia strepitu fistularum tympanorumq; opplebantur, ne eiulatus macrati exaudiri posset. Quod si typhones aliqui aut gigantes diis pfligatis nobis imperarent, putasne alia eos sacrificia, aliove ritus fuisse desideraturos? Amestris, quæ Xerxis fuit uxor, Plutoni duodecim pro sese uiuos homines defodit: quem quidem Ditem siue Haden Plato ait hoc nominis inde habere, quod human^o cū sit, & sapiēs, atq; diues, persuadēdo ac sermone animas detineat. Xenophanes Physicus cū uideret in solennib. festiuitatibus plāgere & eiulare Ægyptios, apte eos sic monuit: Hi siquidē dii sunt, nolite eos lugere: sin homines sunt, nolite iis sacrificare. Ceterū nullus est animi morbus tā multis erroribus perturbationibusq; scātēs, ac tā inter se diffidētibus & pugnantib. opinionibus refertus, atq; superstitio. Fugieda itaq; hæc est. nō tamē eo modo, quo nonnulli latronum aut ferarum insultum, ignēve incōsiderate & imprudenter fugiētes, incidunt in loca inuia, ubi præcipitia sunt & voragine periculosa. Sic enim quidam superstitionē fugientes, dum transiliunt in medio positam pietatem, in asperam pertinacemq; incidunt impietatem.

A καὶ μὲν ὁ ἄθεος δεισιδαιμονίας οὐδαμῆ στωαίπος· ἢ ὅ δεισιδαιμονία τῆ ἀθεότητι καὶ ἡρέσθαι παρ᾽ ἴσταν ἄρχῆν, καὶ ἡμοδύη δίδωσιν ἄπολογίαν, ὅτι ἀληθῆ μὲν ὁσὲ καλῶ, πρὸ φάσεως δὲ ἕνος ὅτι ἀμοιβροῖσαν. οὐ γὰρ ἐν οὐρα ὠνι μεμπτόν, ἐδὲ ἐν ἄεροις, οὐδὲ ἐν ὠρεσι, ἢ πρὸ ἰόδοις ἢ κινήσειν ἡλίου πρὸ ἰγῆ, ἡμέρας καὶ νυκτὸς δημιουργοῖς, ἢ Ἐσφαῖς (ῶων, ἢ καρπῶν) ἡμέσαι πλημμελὲς καὶ ἀτακτοὶ ἐκιδόντες, οὕτως ἀθεότητι τὸ πρῶτον κατέγνωσαν· ἀλλὰ τῆς δεισιδαιμονίας ἔργα καὶ πάθη κατεπέλασσα, καὶ ἡμαρτα, καὶ κινήματα, καὶ ρητέϊα, καὶ μαγεία, καὶ πρὸ ἰδρομαί, καὶ τυμπανισμοί, καὶ ἀκαθαρτοὶ μὲν καθαρμοί, ῥυπαρὰ δὲ ἀγνεία, βάρβαροι δὲ καὶ πρὸ ἰνομοί πρὸς ἱεροῖς κατασκομοί, καὶ πρὸ ἰηλακισμοί. ταῦτα δίδωσιν ἐπίοις λέγειν ὡς μὴ εἶθεοῖς ἀμεινον, ἢ εἶθεοῖς, τοιαῦτα μὲν δεχομένης, τοιοῦτοις δὲ χαίροντας, οὕτω ὅ ὑβρίσας, οὕτω ὅ μικρολόγους, καὶ μικρολόποις. ὅτι ἀμεινον οὐκ ἔστι Γαλατίας ἐκείοις καὶ Σκύθαις ποταπρὸ ἰπρῶν, μῆτε ἐνοιαῖ ἔχειν θεῶν, μῆτε φαντασίαν, μῆτε ἰσοείαν, ἢ θεοῖς εἶθεοῖς νομίζειν χαίροντας ἀθεοῖς σφαπτομένης ἀμασι καὶ τελεωπάτιω θυσίαν καὶ ἱεροσυρίαν ταῦτω νομίζοντας; τί ὅ Καρχηδονίοις ὅτι ἐλυσιτέλει Κριτῆαν λαβούσιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπὸ ἄρχῆς, μῆτε ἰνὰ θεῶν μῆτε δαιμόνων νομίζουσιν; ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τὰ Κρόνου ἔθρον, οὐχ ὡς πρὸ Ἐμπεδοκλῆς φησι τῷ ἰσά ζῶα θυότων κατὰ πόρον, Μορφίω δὲ ἀλλάξαντα πατῆρ φίλον ἕον ἀείρας, Σφάζει, ἐπὶ χόρον μέγα νηπιος. ἀλλ' εἰδότες καὶ γινώσκοντες αὐτοὶ τα αὐτῶν τέκνα κατὰ ἰέρθον· οἱ δὲ ἀτεκνοὶ πρὸ ἰπρῶν πενήτων οἰούμενοι παῖδια κατέσφαζον κατὰ ἰπρῶν ἄρνας ἢ νεοσοῖς. παρ᾽ ἰσῆκῆ δὲ ἢ μήτηρ ἀτεγκτος καὶ ἀενακτος· εἰ ὅ γενάζειν ἢ δακρῦσειεν, ἔδει τῆς τιμῆς ἐρεῖσθαι, ὅ ὅ παῖδιον ὁσὲν ἢ ἴπον ἔθρο. κρότου δὲ κατεπίμπλατο πρῶτον πρὸ ἰσῆκῆτος ἐπαυλοῦτων καὶ τυμπανίζοντων, ἐνεκα τῆ μη ἡρέσθαι τῶ βόισιν τῶ θρίων ἔξ ἀκρῶσον. εἰ δὲ Τυφῶνές ἰνες ἢ γίγαντες ἢ ἴρον ἢ μῆτις θεοῖς ἐκβαλόντες, ποίαις ἀν ἡδόντο θυσίας, ἢ τί ας ἄλλας ἱεροσυρίας ἀπήτοι; Ἀμηνρις δὲ ἢ Ζέρξου γυνὴ δῶδεκα κατὰ ῥύξεν ἀνθρώποις ζῶντας ἰσφρ αὐτῆς τὰ ἄδη· ὅν ὅ Πλάτων φησὶ φιλαίν θεοῖς ὄντα καὶ σοφόν καὶ πλούσιον, πειθῆ καὶ λόγῳ κατέχοντα τὰ ψυχῆς, ἀδύω ὠνομάσθαι. Ζενοφῶν δὲ ὁ φυσικός τοῖς Αἰγυπίοις, κατὰ ἰομένους ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ θρίων ὄραν, ἰσφρ ἐμνησεν οἷς κείως, Οὔτοι, (φησὶν) εἰ μὲν θεοὶ εἴσι, μὴ θρίωντε αὐτοῖς· εἰ ὅ ἀνθρώποι, μὴ θύετε αὐτοῖς. ἀλλ' ὁσὲν ὅ ὕτω πολυπλάνες καὶ πολυπαρῆς νόσημα, καὶ μεμνημένον ἐναντίας δόξαις καὶ μαχομένης μάλλον, ὡς τὸ τῆς δεισιδαιμονίας. φθικτεον οὐκ αὐτῶν ἀσφαλάς τε καὶ συμφερόντως, οὐχ ὡς πρὸ οἱ λησῶν ἢ θρίων ἐφοδόν, ἢ πῦρ ἀπὸ ἰσφρ ἰσφρ καὶ ἀλογίως περὶ φθῆροντες, ἐμπίπλοισιν εἰς ἀνοδίας βάρεσθαι καὶ κρημοῖς ἐχρῶσας, οὕτως γὰρ ἐνοῖο φθῆροντες τῶ δεισιδαιμονίαν, ἐμπίπλοισιν εἰς ἀθεότητα τραχίαν καὶ ἀπῆτυπον, ἰσφρ πηδῆσαντες ἐν μῆσῳ κειμένη τῶ ἰσφρ ἰσφρ.